

OBITUARI: DOLORS CONDOM

XAVIER ESPLUGA
Universitat de Barcelona
xespluga@ub.edu

Nascuda a Palamós, Dolors Condom i Gratacòs (Palamós 1926 – Girona 2016) cursà els estudis primaris al col·legi de les carmelites de la seva vila nadiua, el batxillerat a l'Institut de Segon Ensenyament de Girona – l'anomenat Institut Vell – i els estudis de Magisteri a l'Escola Normal de la ciutat del Ter. L'any 1951 es llicencià en Filosofia i Lletres – en l'especialitat de Filologia Clàssica – a la Universitat de Barcelona. A l'Alma Mater barcelonina, on coincidí amb Maria Àngels Anglada i amb Jordi Geli, tingué com a docents els professors Antoni Maria Badia i Margarit, Lluís Pericot, Pere de Palol i també, el figuerenc Marià Bassols, recordats en més d'una ocasió.

Fou precisament un dels deixebles de Bassols, Joan Bastardas, qui inicià l'estudiant gironina en les tasques investigadores. De fet, poc després de llicenciar-se el juny del 1951, Condom col·laborà en la redacció de les fitxes que serviren per a la publicació del *Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae*. El seu nom apareix en els crèdits dels primers fascicles – fasc. 1 (*a – aragalius*) del 1960,¹ i fasc. 2 (*aragalius – bene*) del 1962² – i també es llegeix entre els “principals redactors” del volum primer, que aplega els fascicles publicats fins a aquell moment, publicat l'any 1985 a cura de Joan Bastardes.³ D'aquesta formació lexicogràfica Dolors Condom en faria gala en altres ocasions al llarg de la seva trajectòria professional, però potser mereix que sigui ressaltada la seva participació, juntament amb Antoni Seva i altres redactors, en la publicació del *Diccionari Llatí-Català* d'Enciclopèdia Catalana, una de les principals eines lexicogràfiques de que disposa la nostra disciplina.⁴

La carrera professional de Dolors Condom, després de passar pels instituts de Requena, Tarragona i Figueres, es desenvolupà a Girona i, en concret, a les

¹ *Glossarium mediae latinitatis Cataloniae, voces latinas y romances documentadas en fuentes catalanas del ano 800 al 1100 : 1 : A – Aragalius*, compilado y redactado por M. Bassols de Climent, J. Bastardas Parera, E. Rodon Binué, D. Condom Gratacós ..., Barcelona: Universidad de Barcelona – Escuela de Filología de Barcelona del CSIC, 1960.

² *Glossarium mediae latinitatis Cataloniae, voces latinas y romances documentadas en fuentes catalanas del ano 800 al 1100 : 2 : Aragalius-bene*, compilado y redactado por M. Bassols de Climent, J. Bastardas Parera, E. Rodon Binué, D. Condom Gratacós ..., Barcelona: Universidad de Barcelona – Escuela de Filología de Barcelona del CSIC, 1962.

³ *Glossarium mediae latinitatis Cataloniae ab anno DCCC usque ad annum MC. Conditum ab M. Bassols de Climent. Conficiendum curavit Iohannes Bastardas. Vol. I (A-D)*, Barcinone: Consejo Superior de Investigaciones Científicas – Universidad de Barcelona, 1960-1986, p. II.

⁴ *Diccionari Llatí-Català*, director: Antoni Seva i Llinares; redactors: Dolors Condom i Gratacòs, Antoni Peris i Juan, Antoni Seva i Llinares, Josep M. Tatjer i Montana, Carme Bosch i Juan, Josep Granados i Serrat, Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1993.

aules l'Institut de Batxillerat Jaume Vicens Vives, on exercí com a docent de llatí des de 1970 fins al 1991, any de la seva jubilació. La professora gironina també col·laborà en els primers anys de vida de la Universitat Autònoma de Barcelona i en el Col·legi Universitari de Girona, germen de l'actual Universitat de Girona, sempre impartint classes de la llengua del Laci. La vocació docent de Condom ha caracteritzat tota la seva carrera. A banda de l'activitat lectiva, la professora gironina participà en la publicació d'instruments propedèutics adreçats als estudiants de secundària. L'any 1976 promogué la publicació d'un manual de llatí per al segon curs del Batxillerat Unificat Polivalent (BUP), publicat per l'editorial Casals.⁵ La successiva adaptació catalana (1980), que comptà amb la col·laboració de Maria Àngels Anglada, fou el primer manual de llatí publicat en llengua catalana.⁶ Es tractava d'un llibre de text prou innovador en el plantejament i exposició de la matèria, obert a nous procediments i força amè (afirmacions que provenen de la pròpia experiència del redactor d'aquest obituari). Comptava amb una secció de frases llatines cèlebres – històricament contextualitzades – i un apèndix de lèxic llatí-català, quan encara no hi havia aparegut cap diccionari llatí-català d'ús escolar. No es estrany, doncs, que per aquesta dilatada, fructífera i reconeguda trajectòria docent li fos concedida la «Medalla al treball President Macià» per part del govern català l'any 1991.

Entre els seus col·legues la seva tasca li fou reconeguda oficialment en dues ocasions: el març del 1992, l'endemà mateix de la seva jubilació acadèmica, amb la celebració a la Universitat de Girona d'unes jornades científiques en honor seu, sota el lema de «La tradició clàssica i la didàctica del llatí a Catalunya»;⁷ de nou, l'any 2003, durant la celebració del XI Congrés d'Estudis Clàssics de la SEEC, quan l'homenatge a Condom fou compartit amb altres catedràtics d'institut.

Condom serà recordada per tres obres de la col·lecció Bernat Metge. En especial, es féu càrrec de continuar la traducció de l'oratorïa ciceroniana, iniciada l'any 1923 amb un peculiar volum a càrrec de Mossèn Riber.⁸ Els discursos ciceronians havien, emperò, quedats aturats l'any 1973 amb les *Catilinàries* d'Oliveri Nortès. En aquestes circumstàncies, Condom assumí la traducció del

⁵ D. CONDOM, *Bachillerato 2 / Latín*, con la colaboración de M^a.T. Codina y J. Geli, Barcelona: Editorial Casals, 1976.

⁶ D. CONDOM, *Batxillerat 2 / Llatí*, amb la col·laboració de M^a.T. Codina, J. Geli i M.A. Anglada, Barcelona: Editorial Casals, 1980.

⁷ *La tradició clàssica i la didàctica del llatí a Catalunya. Actes de les Jornades d'Homenatge a Dolors Condom, Universitat de Girona, 6 - 7 de març de 1992*, publicades en el número 31 dels *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins* corresponents a l'anyada 1990/1991.

⁸ M. TUL·LI CICERÓ. *Discursos I. En defena de Quinti, de Rosci Amerí, de Rosci comediant, de Tul·li*. Traducció de Mn. Llorenç Riber, Barcelona: Editorial Catalana, 1923.

volum XII (1989)⁹ i del XI (1995).¹⁰ Per voluntat pròpia, Condom renuncià a prosseguir amb la translació dels discursos ciceronians – que fou represa pel malaguanyat Joan Bellès i que espera encara veure's conclosa – per aventurar-se amb el *De redivitu* de Rutili Namacià,¹¹ una empresa probablement més adequada al moment temporal que vivia en aquells moments la professora gironina.

Contribuí a la creació de la *Secció Catalana* de la *Sociedad Española de Estudios Clásicos* l'any 1954. Fou vocal de la junta de la Societat Catalana d'Estudis Clàssics, i va formar part del primer consell de redacció de la revista *Ítaca*, òrgan d'expressió d'aquesta societat. Es pot considerar una digníssima representant – en femení – d'una generació baula que no ho tingué fàcil ni durant la seva formació, hostatjada en una universitat grisa i pobra, ni en l'etapa final de la seva carrera professional, marcada per l'arraconament de les disciplines humanístiques en un encadenament de reformes pedagògiques de les que ningú, ni tant sols els promotors inicials, n'acaba d'estar satisfet.

Molt vinculada al món de la cultura gironina, Dolors Condom serà recordada per la seva afabilitat personal, per la genuïnitat de la seva vocació docent i per l'entusiasme contagiós amb què vivia la transmissió i la divulgació del llegat clàssic.¹²

⁹ M. TUL·LI CICERÓ, *Discursos. Vol. XII. Defensa de Publi Sul·la. Defensa de Luci Flac*. Text revisat i traducció de Dolors Condom, Barcelona: Fundació Bernat Metge, 1989.

¹⁰ M. TUL·LI CICERÓ, *Discursos. Vol. XI. Discurs de gratitud al senat. Discurs de gratitud al poble. Sobre la seva casa. Sobre la resposta dels harúspexs*. Introducció, text revisat i traducció de Dolors Condom, Barcelona: Fundació Bernat Metge 1995.

¹¹ RUTILI NAMACIÀ, *Del seu retorn*. Introducció, revisió del text, traducció i notes de Dolors Condom, Barcelona: Fundació Bernat Metge, 2000.

¹² Les seves contribucions escrites han estat aplegades en el volum miscel·lani: D. CONDOM, *Aula magna. Antologia de textos i estudis literaris*, Girona: Diputació de Girona, 2010.